

tribus sacramentis etiam continetur doctrina de impressione characteris. Non enim in traditione solum docetur, tria sacramenta non posse iterari; sed docetur, non posse iterari ex ipsa natura suae efficientiae: quia semel suscepta *perpetuo haerent et insunt*, quatenus conferunt perpetuam ontologicam consecrationem, « quae consecratio reum quidem facit haereticum extra Domini gregem dominicum characterem habentem, corrigendum tamen admonet sana doctrina, non iterum similiter consecrandum » Augustin. ep. 98. n. 5. Unde etiam recte theologi Bellarminus, Vasquez et alii plerique ex negatione repetitionis horum trium sacramentorum spectata eo modo, quo nobis ex revelatione innotescit, demonstrant adversus haereticos veritatem characteris.

Scholion. Ea quae diximus in thesibus superioribus X. et XI. de modo, quo sacramenta sunt causa gratiae, valent etiam pari omnino ratione de modo, quo tria sacramenta Baptismus, Chrisma, et Ordo sunt causa signi spiritualis et indelebilis in anima. Unde theologi qui defendant concussum instrumentalem physicum sacramentorum ad efficiendam gratiam, idem etiam docent vel supponunt de efficientia characteris. Imo veteres aliqui ut Alexander Halensis, s. Thomas in commentario in 4. Sententiarum, vetustiores Thomistae, negantes posse sacramenta esse causas physicas ad immediatum effectum gratiae, affirmabant tamen causalitatem physicam trium sacramentorum ad producendum characterem, vi cuius productionis, utpote (per se et nisi ponatur obex) ultimae dispositionis ad gratiam, sacramenta sint etiam causae instrumentales gratiae (1) (vide supra Scholion 1. ad th. XI.). At vero rationes, quae suadent ac persuadent, ut declarantes et defendantes veram et proprie dictam virtutem supernaturalem *moralement* ad conferendam gratiam abstineamus ab assertione causalitatis *physicae*, persuadent etiam prorsus omnes, ut idem et eodem modo sentiamus de causalitate *moralis* trium sacramentorum ad impressionem characteris.

(1) « Sentenza che san Tommaso la concepette in gioventù, ma non l'educa in vecchiaia » Pallavicin. Hist. Conc. Trid. I. IX. c. 5. n. 2.

THESIS XIII.

*Explicatio aliqua rationis propriae
characterum sacramentalium.*

« Si de propria characterum sacramentalium natura quaeratur, 1º generatim character censeri debet non mera relatio rationis ex deputatione externa, sed ontologica supernaturalis quaedam qualitas animam afficiens, quae quidem fundatum est specialium relationum ad Christum, ad christianum cultum, ad gratiam, et ex his relationibus a nobis distinctius intelligi atque explicari potest. Secundum doctrinam enim sanctorum Patrum a s. Thoma (3. q. 63; 4. dist. 4. q. 1. aa. 1-3.) compendio relatam character specialius describitur: 2º ut ontologica consecratio constitutens aliquam conformatiōnē et specialē relationē destinationēque membra et civis ad Christum caput ac regem; pugnatoris per confessionem agonemque fidei ad Christum fidei auctorem et consummatorem; ministri ad Christum magnum sacerdotem; hinc 3º describitur character ut *spirituale sigillum potestatis alicuius et officii* ad divinum cultum in Ecclesia Christi, atque ideo ut *sacerdotii Christi quaedam participatio*; denique 4º licet character per se non sit donum sanctificans, habet tamen ordinem et aliquid habitudinem ad gratiam. »

I. Characterem esse aliquid reale, quod animam afficiat eamque proinde ontologice perficiat et ornet, ex iisdem fontibus probatur, ex quibus nobis constat de characteris existentia; in doctrina enim tradita et in consentiente explicatione Doctorum non solum abstracta veritas continetur, esse et imprimi characterem; sed etiam declaratur, *quid sit* character, quantum satis est, ut eius realitatem physicam in oppositione ad *ens morale* et ad *ens rationis* intelligamus.

a) Quando dicunt Patres, sacramentum etiam errantibus extra Ecclesiam perpetuo *inesse, manere, haerere*; quando appellant *sigillum, characterem regis Christi*, et declarant ex notis realibus impressis militi, ovi, monetae; quando docent, per characterem nos discerni et recognosci ab angelis; haec sane et his gemina, quae in superiori thesi adtulimus, demonstrant aliquid reale permanens in anima, non tantummodo externam deputationem et relationem rationis, quae concipiatur ex susceptione sacramenti transeunte et iam transacta. Eo vel magis, quod talis relatio non est propria tribus tantum sacramentis, quae sola perpetuo haerere dicuntur; sed est communis omnibus sacramentis.

b) Concilium Tridentinum sess. VII. can. 9. describit characterem ita, ut sine detorsione verborum non nisi de ontologica realitate intelligi possit: « *imprimi*, ait, *in anima* characterem, hoc est *signum quoddam spirituale et indeleibile*. » Insuper distinguit tamquam causam et effectum haec duo, quod in sacramento Ordinis imprimitur character et quod, qui semel est sacerdos, semper maneat in hac dignitate. « Si quis dixerit, per sacram ordinationem... non imprimi characterem, *vel* eum qui sacerdos semel fuit, laicum rursus fieri posse A. S. » sess. XXIII. can. 4. Atqui si character non aliud intelligeretur quam perpetua tantum deputatio sine effectu ontologico sacramenti in anima, haec distinctio nulla esset; nec praeter professionem *perpetuitatis sacerdotii* requireretur insuper professio *impressi characteris*.

c) Postremo Concilium definiens, characterem h. e. spirituale et indeleibile signum imprimi *in anima*, non potest supponi his verbis aliam subiecisse significationem nisi communem in scholis et apud theologos illa aetate et ex pluribus saltem iam saeculis frequentatam, quando de impressione characteris *in anima* agebant. Inde enim a Guillelmo Altissiodorensi l. 4. c. 2. de Bapt., Guillelmo Parisiensi de sacram. Bapt. c. 3, Alexandro Halensi P. 4. q. 8. m. 8. a. 1, Alberto M., s. Thoma, s. Bonaventura in 4. dist. 4. et 6. usque ad tempus Concilii, si unum excipias Durandum, consentiebant theologi, impressum characterem in anima esse aliquid reale animae superadditum.

Quod memorantur apud s. Thomam 4. dist. 4. q. 1. a. 1. nonnulli, qui characterem *in relatione reali* constituerint fundata immediate *in ipsa essentia animae*, istud in eorum sententia non erat negatio realitatis superadditae, quia relationem ipsam ponebant ut aliquid ontologicum, quamvis id, ut advertit s. Thomas, sine realitate absoluta animae inherente, quae sit relationis fundamentum, intelligi non possit. Si Scotus deinceps 4. d. 6. q. 10. characterem constituit *in reali relatione*, ut plures affirmant; id intelligi debet de relatione inclusio eius fundamento, quod sit aliquid reale superadditum in anima, ut suum magistrum Scotistae in-

terpretantur. Vide Frassen in opere « *Scotus Academicus* » T. III. disp. prooemial. a. 2. q. 3. p. 62. Cum enim relationes fundatae in charactere absoluto nobis notiores sint et distinctius a Patribus explicatae, profecto quid sit character, non aliunde melius assequemur, quam ex consideratione relationum, per quas eius natura ac propria ratio in doctrina traditionis nobis manifestatur. Opinio Durandi ponentis rationem characteris in sola perpetua *deputatione ad aliquod munus*, atque ideo non in realitate superaddita et inherente animae sed in *relatione rationis*, h. e. quam nos propter susceptum et transactum sacramentum mente concipimus inesse homini velut rem aliquam; haec inquam opinio ab omnibus theologis gravioris auctoritatis reiicitur. Plerique eam post Concilium Tridentinum iam gravi censura dignam censem. Bellarminus eam vix differre ait a sententia haereticorum l. II. c. 19; Suarez putat, non posse iam vindicari ab errore in fide disp. XI. sect. 2; de Lugo iudicat « non solum minus veram sed contra mentem Conciliorum » disp. VI. sect. 2. n. 18. Dominicus Soto significat quidem, Durandi hanc sententiam non valde sibi displace « cum quodam tamen moderamine; » videlicet dummodo fateamur, « characterem *imprimi* et esse *qualitatem secundae speciei* » (h. e. aliquam potentiam spiritualem) (1). Tandem contra Durandum diserte concludit. « At vero consonantius sanctorum dictis est ac proinde probabilius, quod character sit res distincta ab anima (2)... Gratia per quam homo acquirit divinum esse, est qualitas ab essentia animae distin-

(1) *Qualitatis* genus distinguunt iuxta Aristotelem in quatuor species, quae sunt 1º habitus et dispositio, 2º potentia et impotentia, 3º passio et passibilis qualitas, 4º forma et figura. Hic autem tam mira est inter scholasticos opinionum varietas, ut nulla sit ex his quatuor species, ad quam non aliqui redegerint characterem sacramentalem. Quae nobis disputatio nec necessaria est, nec multum frugis habere vel certe non sub his terminis proponenda esse videtur. Qui volet, consulat *Cardinalem de Lugo* disp. VI, sect. 3.

(2) Sotum aliquando dixisse, sententiam Durandi sibi videri *probabiliorum*, falso asseritur a Laurentio Berti (l. 30. c. 22.); neque in loco quem citat Berti 4. dist. 19. q. 1, nec in iis quae citat Ludovicus Habert 4. d. 4. a. 2; et d. 20. a. 1. tale quidquam Sotus habet.

cta, et virtutes a potentiis, ergo et character qui per modum potentiae intellectui insculpitur » Sotus 4. dist. 1. q. 4. a. 2. Etiam Vasquez disp. 134. c. 2. et Arriaga disp. 17. sect. 3. licet fateantur, illam doctrinam Durandi esse reiiciendam, eam tamen a censuris vindicant et conantur ostendere, posse cum definitionibus Tridentini conciliari. Quidquid vero sit de censuris, de quibus iudicare nostrum non est, satis constat ex dictis, videlicet ex modo quo proponitur doctrina in monumentis traditionis, in definitionibus Conciliorum, in consensu theologorum, characteres sacramentales esse *ontologicam aliquam formam* in anima.

d) Iam vero inter omnia nomina, quibus suprema rerum genera exprimuntur, nullum est aliud quam nomen *qualitatis*, quo huiusmodi animae superaddita et animam afficiens perfectio seu consignatio commode appellari possit (1); profecto enim per characterem, si est quidpiam reale in anima, constituitur aliqua ipsius animae supernaturalis modificatio, cuius praedicatione seu categoria respondebitur interroganti: *qualis sit anima?* Hoc ergo sensu generalissimo dicemus, characterem esse aliquam *supernaturalem qualitatem* animae superadditam.

Recentiores aliqui theologi, qui post invectam philosophiam Cartesianam praeter substantias quidquam realitatis vix concipere audebant, non levibus implicantur difficultibus, quando sive supernaturalium charismatum, gratiae, habituum ac virtutum infusarum, sive nominativum characteris sacramentalis distinctior explicatio postulatur. Nonnulli ut Ludovicus Habert (Theologia dogm. mor. pro Seminario Catalaun. (2) T. V. de Sacrament. in genere c. 19.) et alii, quos memorat ac refellit Iuenin (de Sacramentis q. 7. c. 2.), significant, posse adoptari opinionem Durandi; alii dum simul volunt componere affirmationem theologicę certam, quod character est aliquid ontologicum in anima, et

(1) Praeter *οὐσίαν* novem categoriae accidentium ut norunt logici, apud Aristotelem sunt: *ποιον. πογον. που. ποτε. προς τι. ποιειν. πασχειν. ἔχειν. κεισθαι.*

(2) Opus hoc confutavit et condemnavit Fenelonius in Instructione Pastorali, quae extat in Opp. Fenelonii T. XVI. p. 207. seqq. ed. 1823.

negationem qua concedunt non esse rem distinctam ab anima, videntur in progressu suarum declarationum vel sibi contradicere vel hoc unum probare, quod character non sit res aliqua, quae possit etiam per se et separata ab anima consistere.

In hanc ambiguitatem videtur incidisse cum aliis Laurentius Berti l. XXX. c. 22. prop. II. Postquam dixit, nihil opus esse characterem statuere realiter ab anima distinctum, adfert explicationes. « Cum optime percipiatur signaculum et figura per sigillum impressa, per accendentem habitudinem quandam et subiecti, ut inquit, modificationem, necessum non est gratiam ipsam constituere *in spirituali entitate et re*, quae distinguatur ab anima. Idem ergo possumus affirmare de charactere et quidem potiori iure... Qui amplectatur hanc nostram opinionem, facile eludet argumentationes cum Scoti, Durandi, Nominalium, recentium philosophorum tum etiam Protestantium... Nihil (litis) nobis cum Durando, qui characterem constituit in *relatione rationis*, dummodo fateatur subiectum huius relationis esse animam *intrinsece charactere signatam*, ut ratio pretii in nummo relatio quidem est, non tamen argenti utcumque sed argenti quadam figura et charactere obsignati; nihil cum Scoto, qui *relationem* illam *realem* statuminat; nam et Scoto annuemus, modo, ut fatetur Mastrius, huius relationis *inhaerentem formam unanimi consensu recipiamus*; nihil cum oppugnatoribus peripateticorum accidentium; nostra enim nihil interest, si ut figuram a quantitate et cerea imaginem ab illius dispositione non secernunt, ita nec distinguant ab anima characterem, dummodo sicut in sigillo formam vident inesse, ita characterem *revera inhaerere animae* fateantur.... Fatemur characterem esse *qualitatem*... sed eatenus characterem dicimus *qualitatem atque potentiam*, quatenus est quaedam animae habitudo, sive ipsam *anima affecta spirituali signaculo* et connotans collatam sibi divinitus potestatem, quemadmodum intellectus et voluntas appellantur potentiae et nihilominus sunt ipsa animi rationalis substantia, non formaliter considerata sed dumtaxat connotative. » Ita ille. At profecto ista *inhaerens forma*,

ista *qualitas afficiens animam ut spiritale signaculum*, iste *character intrinsece signans animam* , cum sit aliquid *supernaturale*, eo ipso est aliquid *anima superadditum*, et est aliquis *gradus entis accidentalis* , in quo anima non erat , antequam esset affecta tali forma ; non est itaque character ipsa animae substantia, nec aliqua ipsi congenita facultas, nec animae nondum tali qualitate affectae habitudo, aut habitudo quae accedit absque interna mutatione in anima; sed est aliquid ontologicum supernaturale intrinsecus afficiens animam, qua realitate anima affecta connotat utique habitudinem, seu habet relationes novas ad Christum, ad christianum cultum , ad donum gratiae. Ad summum igitur admissis explicationibus huius auctoris consequetur, characterem non esse rem distinctam ab anima ita , ut posset etiam existere seiuncta ab anima ; sed nullatenus sequitur imo prorsus excludi videtur id, quod ipse probare instituit, characterem non esse realitatem *distinctam* ab anima. Haec vero ratio *ontologicae realitatis* in theologia multo adhuc certior est quoad *gratiam* , qua constituimur supernaturali assimilatione et participatione consortes divinae naturae, de qua re nunc non est dicendi locus. Appellatio ad *figuram corporum* non distinctam a quantitate, et ad *naturales potentias* animae non realiter distinctas a substantia, nihil hue pertinet. Vel enim spectatur *figura* per se et absolute vel relative et quatenus est *imago*. Priori modo figura utique non est aliud quam sint ipsae partes certo modo et ordine iuxta se invicem positae , atque ideo non potest esse nisi in rebus materialibus, quae constent ex partibus extra se positis; nec a figura ita spectata potest ulla desumi analogia ad res spirituales et ad *modificaciones supernaturales* animae humanae. Si spectatur *imago formaliter* h. e. *figurae habitudo* ad aliud, ita habet aliquam analogiam ad consignationem animae per characterem; sed nihil confert ad explicandum, quomodo character non distinguatur ab anima; nisi forte quod, sicut relatio imaginis non est res aliqua distincta a fundamento relationis (in sententia, quam nos de relationib*s* tenemus), ita etiam relationes quae oriuntur ex charactere et in eo fundantur , non sunt res

distinctae ab ipso charactere, seu ab *anima formaliter ut character signata* est. Quod porro potentiae (intellectus et voluntas) non realiter distinguuntur ab anima ut est haec substantia, si vera est sententia etiam a multis antiquioribus defensa, h. e. quod una et eadem res sub una ratione spectata est ac dicitur substantia, sub alia ratione spectata est et dicitur potentia ad intelligendum , et iterum sub alia ratione potentia ad volendum; ex eo quomodo quae-
so infertur, posse ipsam substantiam animae sub alia ratione spectatam esse et dici *characterem et rem illam supernaturalem, quam Deus efficit per sacramentum* (siquidem conceditur, characterem non esse meram relationem externam, sed rem aliquam animae inhaerentem , attamen non distinctam ab ipsa anima)? Clarum videtur, hos auctores , ut evitent aliquam difficultatem philosophicam non valde gravem, se conicere in sententias philosophice non certe facile intelligibiles et theologice minime probabiles.

II. Nunc si quaerimus distinctius, quid sit illa *qualitas afficiens animam et illa animae obsignatio*, Augustinus in primis describit characterem ut *consecrationem perpetuam ac indelebilem* a gratia distinctam, quae proinde non constituit sanctificationem sed *destinationem ad sacra*; et qua homo Deo rebusque divinis dicatur et obstringitur (supra th. XII. n. II.). Hoc s. Thomas ita exprimit. « Dicendum quod per omnia sacramenta sanctificatur homo , secundum quod sanctitas importat munditiam a peccato, quae fit per gratiam , sed specialiter per quaedam sacramenta , quae characterem imprimit , homo sanctificatur quadam consecratione utpote deputatus ad divinum cultum » S. Th. 3. q. 62. a. 6. ad 2; 4. dist. 4. q. 2. a. 3. sol. 4; ib. a. 4. sol. 2. Quia vero haec *consecratio* non est solum externa deputatio, sed est ontologica et intrinsecus veluti informans animam, ss. Patres Basilius, Nazianzenus, Cyrillus, Ambrosius, Chrysostomus eam ulterius describunt tamquam *affinitatem ad Christum Christique familiam*; tamquam *signum dominacionis*; tamquam *sigillum*, quo a Christo et ab angelis agnoscamur ut pertinentes ad *familiam*; tamquam *conformationem ad Christum*, et *signaculum* quo ad ipsum ut ad

Dominum pertinere monstramus. Omnes enim, etiam qui in his sacramentis sua culpa Christum non induunt usque ad vitae sanctificationem, tamen « induunt Christum usque ad sacramenti (permanentis et inhaerentis) perceptionem, » ut loquitur Augustinus (cf. Gal. III. 27.). Et sicut animalia per signaculum ostendunt, cuius sint; ita « anima fidelis veritatis accipiens signaculum stigmata Christi circumfert», ut est apud Clementem Alexandrinum. Vide Patres in th. XII. citatos.

Iam vero in *Christi familia* pro statu adhuc militante triplex ordinum distinctio consideranda est, quibus tres distinctae consecrationes, tres distincti characteres sacramentales respondent. Sicut enim Christus in Scripturis exhibetur Rex, Propheta, et Sacerdos; ita *prae regno*, supremo *magisterio*, et *sacerdotio Christi* in Ecclesia mystico Christi corpore triplex est status et gradus subditorum *fidelium*, bonum certamen *certantium pro fide, ministrantium in mysteriis* redemptionis; atque ideo triplex obligatio, consecratio et conformatio ad Christum per characterem Baptismi, Confirmationis, Ordinis. « Character in his solum sacramentis imprimitur, quae respiciunt statum fidei determinatum; tres autem sunt status, fidei scilicet *genitae, roboratae* et iam *multiplicatae....* ideo tria tantum sacramenta imprimunt characterem » s. Bonaventura 4. dist. 6. P. I. q. 4; Halensis P. 4. q. 8. m. 8. a. 1.

III. Ulterior declaratio, quod consecratio ad Christum per characterem est quaedam *participatio sacerdotii Christi*, sequitur ex dictis. Cum enim character afficiens animam intelligatur velut intestina et ontologica consecratio ac destinatio ad cultum Dei in Ecclesia Christi, haec ipsa consecratio includit potestatem ad sacra vel recipienda vel peragenda. Quamvis vero character (quoad illum Baptismi et Ordinis saltem probabiliter, quoad alterum Confirmationis certius) non sit potentia *physica* ad sacra percipienda vel peragenda, est tamen *sacrae potestatis* atque officii suscepti ontologicum *insigne ac sigillum* (vide de Lugo disp. VI. sect. 3. nn. 33. 46.). Iam vero omnis potestas in cultu divino secundum ritum christianum exercendo est quaedam *participa-*

tio ex sacerdotio Christi. « Totus ritus christiana religio derivatur a sacerdotio Christi. Et ideo manifestum est, quod character sacramentalis specialiter est character Christi, cuius sacerdotio configurantur fideles secundum characteres sacramentales, qui nihil aliud sunt quam quaedam *participationes sacerdotii Christi* ab ipso Christo derivatae (gradu tamen diverso pro diversis characteribus)... Secundum propriam rationem character est signum configurativum alicui principali, apud quem residet auctoritas eius, ad quod aliquis deputatur... Et hoc modo illi qui deputantur ad cultum christianum, cuius auctor est Christus, characterem accipiunt, quo Christo configurantur; unde proprie est character Christi » s. Thomas 3. q. 63. a. 3. O. et ad 1.

Est igitur character quaedam *assimilatio ad Christum*, formaliter quatenus est summus sacerdos; et sub illa formalis ratione sacerdotalis dignitatis, quam supposito fine Incarnationis homo Christus habet vi unionis hypostaticae (tract. de Incarnat. th. XLVIII. n. III.), anima nostra per impressum characterem est « animae Christi quaedam naturalis *imago* », ut loquitur Viva (P. VII. disp. 2. q. 6. n. 5.), h. e. *imago ex ipsa intima natura characteris.*

Ontologica haec assimilatio ad Christum summmum sacerdotem est utique etiam similitudo ad Deum, cum omnis creata perfectio in ordine sive naturali sive supernaturali sit quaedam divinarum perfectionum participatio et adumbratio. Unde a s. Thoma haec laudatur « magistralis definitio »: « character est distinctio a charactere aeterno impressa animae rationali secundum *imaginem consignans trinitatem creatam Trinitati creanti et recreanti*, et distinguens a non configuratis secundum statum fidei » S. Th. 4. dist. 4. q. 1. a. 2. sol. 2. Verum ex declarata speciali ratione, secundum quam per characterem fit *assimilatio*, facile intelligitur huius assimilationis discrimen ab *imagine mere naturali* in qua homo est per creationem, et a *similitudine supernaturali* in qua est regeneratus *per gratiam*. « Configuratio ista (per characterem) attenditur ad Deum secundum participationem *divinae potestatis, quae non est neque per gratiam virtutum*